

ב"ה

י"ט כסלו

פדה בשלום נפשי

תהלים נה, יט.

וה' עמו – שהלכה כמותו

בגמרא במסכת ברכות¹: "מאי פדה בשלום נפשי, אמר הקב"ה, כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור, מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם".

ומזה מובן שהפדיה והגאולה של רבינו הזקן קשורה עם שלושה ענינים: (א) "העוסק בתורה", (ב) "ובגמילות חסדים", (ג) "ומתפלל עם הציבור".

והם שלושה העמודים שעליהם העולם עומד: תורה עבודה וגמילות חסדים² (כפירוש המהרש"א), או שלושה הענינים דמחשבה דיבור ומעשה (כפירוש הרשב"א)³: "העוסק בתורה", שצריך להיות באופן ד"מוציאייהם בפה"⁴ - ענין הדיבור; "ובגמילות חסדים" - ענין המעשה, "ומתפלל עם הציבור" - "עבודה שבלב זו תפלה"⁵, שזהו ענין המחשבה.

¹ ח, רע"א.

² אבות פ"א מ"ב.

³ הובא ביהל אור עה"פ (ע' רד ואילך).

⁴ עירובין נד, רע"א.

⁵ תענית ב, א.

וההסברה בזה: ובהקדמה - שאף שהמלשינות שעל ידה בא המאסר בגלוי נכתבה על ידי גוים, כפי שנתקבל הדבר בשכל והסברה שלהם, מכל מקום, כיון שגוי אינו בעל בחירה, הנה הסיבה לכך שכתבו בנוסח זה, היא, בגלל שבפנימיות יש בו נקודה שמתאימה לאמיתית הענין.

ובכן: המלשינות שבה האשימו את רבינו הזקן - כפי שתורגמה על ידי גוים - היתה בנוגע ל"העוסק בתורה", בנוגע ל"גמילות חסדים" וצדקה, ובנוגע לענין ד"מתפלל עם הציבור"⁶:

טענה אחת היתה בנוגע להשפעה על לימוד התורה - שיבואו לזלזל בלימוד התורה; טענה נוספת היתה בנוגע לגמילות חסדים - שהכסף ששלח רבינו הזקן ל"כולל" שבארץ ישראל עבור החזקת תלמידי חכמים, אלמנות ויתומים וכו', נתפרש על ידם ששולחים זאת כדי להלחם נגד ה"צאָר"; וכן טענו בנוגע לאריכות בתפלה, נוסח חדש בתפלה, ו"שטיבלעך" נפרדים וכו' - 'שנעשית "כת" חדשה כו', כמבואר בארוכה ב"כתב ההלשנה"⁷.

...וכידוע מה שכתוב בספרים⁸ בנוגע לענין ד"ותשועה ברוב יועץ"⁹ - שבפשטות מובן שיש להתייעץ עם אוהב - שכאשר אדם נמצא במעמד ומצב שאין בסביבתו אוהבים, אזי יש עצה נוספת: לשמוע חוות-דעת של השונא, ולעשות להיפך!...

ובפרטיות יותר - בנוגע ללימוד התורה: תורת החסידות בכלל, ועל אחת כמה וכמה חסידות חב"ד - מסבירה את יוקר התורה שלא בערך לגבי אופן ההסתכלות על התורה שהיתה עד אז.

ובמילא התבטא הדבר בשתי קוים: א) ככל שתגדל מעלתו של ה"למדן", למדן אמיתי - הרי התורה היא גדולה יותר ממנו, להיותה "ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים"¹⁰, וכיון שכן, הרי כל מה שפעל בתורה, אינו בערך לגבי מה שישנו עוד בתורה, כך, שעליו להמשיך ללמוד תורה כאילו שזה עתה רק מתחיל ללמוד תורה.

ב) הדגשה מיוחדת על הענין ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹¹, כפי שמצינו שאחת הפעולות של רבינו הזקן - עוד לפני שנתמנה לנשיא, בתור הכנה להנשיאות - היתה למצוא בתורה פסק דין ברור להלכה בפועל, "דבר הו' זו הלכה".

---

⁶ ראה גם אג"ק שלו ע' רז ואילך, ובהערות המו"ל שם.
⁷ ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ט ס"כ (תו"מ חנ"ה ע' 36 ואילך).
⁸ ראה גם תו"מ ח"ג ע' 82. וש"נ.
⁹ משלי יא, ד. כד, ו.
¹⁰ איוב יא, ט.
¹¹ קידושין מ, ב. וש"נ.

...וכפי שמצינו בגמרא במסכת סנהדרין¹² בנוגע לדוד ויהונתן בן שאול (ששניהם היו לומדים גדולים, ועל אחת כמה וכמה שאול בעצמו), שכאשר דואג סיפר לשאול אודות מעלותיו של דוד בתורה, לא התפעל שאול מזה, באמרו "יהונתן בני כמוהו", ורק כשאמר לו "וה' עמו"¹³, שהלכה כמותו בכל מקום", אזי "חלש דעתיה ואיקניא ביה" [חלשה דעתו וקינא בו], כיון שזהו "מילתא דבדידיה נמי לא הוה ביה" [דבר שגם אצלו לא היה].

- מצינו אמנם שאף על פי שבית הלל אומרים כשר וטהור וכו' ובית שמאי אומרים להיפך, מכל מקום, אומרת הגמרא¹⁴ ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים", אבל ישנו ענין נעלה יותר – "הוי' עמו", שם הוי' שלמעלה משם אלקים¹⁵ - ש"הלכה כמותו", וענין זה יכול להיות רק אצל אחד.

ובנוגע לעניננו: כשהיו אז מנהיגים וגדולים משני הצדדים – הנה הענין של חיבור השולחן-ערוך לברר ההלכה לאמיתתה למעשה בפועל, היה חידושו של רבינו הזקן, עוד קודם שהתחיל לגלות פנימיות התורה, כמבואר בארוכה בהקדמת הרבנים בני הגאון המחבר, ש"היתה התחלתו (של חיבור השולחן ערוך) בהיותו יושב בשבת תחכמוני כו'" בבית הרב המגיד ממעזריטש (שי"ט כסלו הוא גם יום הילולא שלו), ולא רק סתם התחלה, אלא ש"הלכות ציצית והלכות פסח . . . נגמרו שמה כו".

...ולא עוד אלא שבחיבור השולחן ערוך קָלַל רבינו הזקן גם את ההבנה וההסברה של פסקי-הדינים - שזהו החילוק בין השולחן ערוך של רבינו הזקן לשולחן ערוך של המחבר (ר' יוסף קאָרו), שהמחבר כתב רק את הפסק דין, ואילו בנוגע למקור הדברים והבנה והסברה, סמך על ספרו "בית יוסף" בפירושו על הטור (כמו שכתוב בהקדמתו לספריו), ואילו רבינו הזקן הכניס גם את טעמי ההלכות (אם כי בקיצור נמרץ) – "הלכות בטעמיהן" (כמבואר בהקדמת השולחן ערוך).

...ובכן: אמיתית הענינים היתה להיפך ממה שהתקבל בדעתו של ה"צאָר" והקטיגור שלו, ששיטתו של רבינו הזקן תגרום לזלזול חס ושלום בלימוד התורה.

ואכן רואים בפועל שההיפך הוא הנכון! וכפי ששומעים מכמה ראשי-ישיבות ליטאיים, שמתפלאים על כך שרוב התלמידים בישיבות שלהם מוצאים מבתי חסידיים. - כך אמר לי ראש ישיבה ליטאית¹⁶.

¹² צג, ב.

¹³ שמואל-א טז, יח.

¹⁴ עירובין יג, ב. וש"נ.

¹⁵ ראה סה"מ תרכ"ז ע' שא ואילך. המשך תרס"ו ע' תלא ואילך. ועוד.

¹⁶ כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק, שאין לדבר על ענינים שאינם שייכים ל"פדה בשלום".

ועל דרך זה בנוגע לגמילות חסדים: רבינו הזקן שלח תמיכה (בכמה אופנים) ליהודים שבארץ ישראל כדי שיוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות, ועל ידי זה - לקרב ביאת המשיח, שאז תשתחרר ארץ ישראל מממשלת הסולטן; ואילו אצל השונא התפרש הדבר להיפך - שהסיוע מיועד לעזור לסולטן.

ועל דרך זה בנוגע ל"מתפלל עם הציבור": הטענה היתה שמצד שינוי נוסח התפלה, המנהגים המיוחדים, והשטיבלעך המיוחדים וכו' וכו', יכול להיות ענין שהוא היפך תפלת אמת לא-ל אמת כו'. ובנוגע לפועל הרי זה בדיוק להיפך: כששואלים אצל מישהו - יהיה מי שיהיה, מליטא, גליציא או פולניא - מי מאריך בתפלה? ישיב, שאם פלוני מתפלל חצי שעה מאוחר יותר, הרי זה סימן שיש לו שייכות לחסידות, ועל כל פנים - לחסידים.

...וזוהי ההוראה לכל אחד ואחת עד לדורנו זה - ואדרבה: על אחת כמה וכמה בדורנו זה, דרא דעקבתא דמשיחא, שצריך בקרוב לקבל פני משיח צדקנו (כידוע דברי נשיא דורנו כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר) - שצריך להרבות בתורה ובגמילות חסדים (וצדקה בכלל, ובפרט צדקת ארץ החיים) ובתפלה עם הציבור, וכאמור, באופן של התעסקות ("העוסק").

קטע משיחת י"ט כסלו, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשל"ב חוברת ע'52.